

РОЛЬ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ АБІТУРІЄНТІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Саркісян Г. С., к.т.н., gorsar14@gmail.com

Ханейчук К. М., аспірантка гр. ДЕ-11а-21,

katarina.mak04@gmail.com

Птиця Г. Г., студент гр. Дз-72-20,

gennadij.ptitsa@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Закінчення університету не може гарантувати отримання роботи чи професійний успіх, вища освіта є не завжди недосконалим джерелом для сфери праці. Перехід від однієї сфери до іншої є процесом, що знаходиться під впливом широкого спектру внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на професійний розвиток студента. Рішення, яке приймають абітурієнти при виборі спеціальності, має великий вплив на їхнє життя – впливаючи не тільки на їх подальшу освіту, навчання чи працевлаштування, а й їх соціальне життя, фінансове становище та емоціональне здоров'я.

Ключовою функцією загальноосвітніх шкіл та відповідальних за профорієнтаційну роботу в університетах є підготувати учнів до успішного переходу до майбутнього кар'єрного шляху. Це включає надання можливостей для створення навчальної програми, підтримки їх інтересів та прагнень, підтримки їх у прийнятті обґрунтованих рішень про їхній вибір спеціальності.

Студенти більше займаються навчанням і є дуже мотивованими щодо свого майбутнього, коли вони мають чітке розуміння себе і як вони можуть жити і працювати після закінчення університету. Якісна професійна освіта та орієнтація є важливою частиною навчання в підготовці молоді до їх майбутнього.

Головна функція профорієнтації – це допомога абітурієнтам отримати конкретне розуміння реалістичних варіантів навчання та роботи, які є доступними для них. Підтримка студентів у успішному навчанні, у усвідомленому виборі спеціальності та вибіркових дисциплін має призвести до більш оптимістичного погляду на життя, відчуття мети та розуміння свого майбутнього. Є економічні та соціальні вигоди коли учням підтримують у створенні ефективний перехід із середньої школи до вищої освіти або працевлаштування.

Процес переходу від вищої освіти до працевлаштування і професійної кар'єри як «стратегічний етап» є одним з основних показників ефективності роботи закладу вищої освіти,.

У цьому сенсі все більш висококваліфікована робоча сила повністю змінила баланс між попитом і пропозицією, що породжує складний сценарій, за яким знання – істотна основа, яка буде доповнена іншими суб'єктивними та об'єктивними факторами, що пізнаються на виробництві, в якому випускники стають активними членами світу праці. Процес переходу від вищої освіти до працевлаштування можна проаналізувати як інтегрований діапазон факторів, які можна розбити наступним чином:

– освітній досвід та результати: форма та заклад навчання, освітній рівень, сфера навчання, вибір професії;

– пошук роботи: мотиви, здібності, можливості, контакт з роботодавцями, методи підбору персоналу;

– результати ринку праці: ризик безробіття, забезпечена або неналежна зайнятість.

– динаміка переходу: час, необхідний для переходу від вищої освіти до повноцінної постійної роботи, кількість і частота потоків на ринку праці і освіти.

Концепція працевлаштування перетинає всі ці фактори як дуже очікуваний результат, яка також є показником успішності випускника з точки зору його приєднання до світу праці.

Сучасні університети функціонують за умов жорсткої конкуренції. Одним із провідних конкурентних напрямів є боротьба за абітурієнтів. При цьому заклади вищої освіти (ЗВО) зацікавлені не лише у кількісному показнику прийому, а й у якісних характеристиках абітурієнтів. Профорієнтаційна робота, яка в останні роки ведеться вузами, помітно змінила свій зміст, оформилися нові форми взаємодії із середніми навчальними закладами та роботи з учнями.

Процес усвідомленого самовизначення ускладнюється тим, що «світ професій став більш диференційованим, зробити правильний професійний вибір стало складніше». На вибір професійної сфери впливають «випадкові фактори», фактори, які «насилу піддаються прогнозуванню». У зв'язку з цим профорієнтаційна робота ЗВО починає мати більш системний

характер, передбачає в тому числі ранню профорієнтацію, яка охоплює учнів початкової та середньої школи.

Основними дійовими особами профорієнтації школярів виступають школи, ЗВО, а також роботодавці, які в останні роки демонструють зацікавленість у популяризації представлених професій та професійних сфер. Профорієнтаційна робота передбачає узгоджені дії її суб'єктів з метою «формування в населення готовність здійснювати свідомий професійний вибір». Крім того, професійний вибір здійснюється під впливом думки друзів, батьків, наставників. Особлива роль у профорієнтаційній роботі в регіонах відводиться ЗВО, які зацікавлені у підготовці кваліфікованих фахівців для підприємств.

Школи поодиночі вже не можуть сприяти вирішенню цього завдання, тому «центр тяжкості» профорієнтаційної роботи в регіонах поступово зміщується від шкіл у багатопрофільні університети. На наш погляд, саме вузи покликані стати центральними суб'єктами профорієнтаційної роботи зі школярами, здатними об'єднати довкола себе інших зацікавлених суб'єктів (органи влади, підприємства, середні навчальні заклади). Єдине розуміння процесу учасниками профорієнтаційної роботи зі школярами покликане стати відповіддю на зміни, що відбуваються, які ускладнюють професійний вибір учнів.

До таких змін можна віднести:

- трансформацію структури підготовки кадрів;
- поява нових професійних сфер;
- динаміку кон'юнктури ринку праці;

– розширення спектру спеціальностей та напрямів підготовки у вузах, «масифікацію вищої освіти та ущільнення конкуренції між вузами за абітурієнтів

З приводу працевлаштування є наступні рекомендації ЮНЕСКО до ЗВО:

– допоможіть людям отримати більшу самосвідомість у таких сферах, як їхні інтереси, цінності, здібності і стиль особистості;

– надайте студентам доступ до усіх ресурсів, щоб вони могли краще знати про роботу та професії;

– залучайте студентів до процесу профорієнтації, щоб абітурієнти могли обрати кар'єрний шлях, що добре відповідає їхнім інтересам, цінностям, здібностям і стилю особистості.

– допоможіть людям стати активними менеджерами своєї кар'єри та мати професійний розвиток протягом свого життя.

Профорієнтація є вирішальним фактором у подоланні розриву між вищою освітою та сферою праці, якщо вона не зосереджена лише на показниках працевлаштування. Профорієнтація є процес, що вимагає стратегічного планування, оцінки, професіоналізації персоналу. У цьому відношенні до профорієнтації в вищій освіті важливо залучати студентів і випускників, які мають власний особистий досвід і професійний розвиток, чим можуть допомогти абітурієнтам при прийманні рішення у виборі спеціальності.